

Katalog starodruków polskich w zbiorach Biblioteki Brytyjskiej (British Library)

Projekt opracowania katalogu starodruków polskich w zbiorach Biblioteki Brytyjskiej (British Library; dalej BL) ma długą historię. Narodził się w 1996 r. podczas naukowego pobytu w Londynie Marii Bryndy z Zakładu Starych Druków Biblioteki Narodowej w Warszawie (BN). Stypendium Fundacji Lanckorońskich umożliwiło badaczce zapoznanie się z zespołem starodruków polskich w kilku bibliotekach, w tym również w BL. Celem wizyty była ich rejestracja. Do dyspozycji M. Bryndy pozostawał katalog ogólnodostępny i służący do użytku wewnętrznego kartoteka obejmująca polskie starodruki. Stan opisów katalogowych, znacznie odbiegających od standardów stosowanych w bibliotekach krajowych, spotkał się z krytycznymi uwagami specjalistki z Polski. Kartoteka powstała dzięki benedyktyńskiej pracy Hanny Świdorskiej, wieloletniej kustosz zbiorów polskich w BL. W latach 70. i 80. ubiegłego wieku przejrzała ona 360 olbrzymich tomów katalogu ogólnego (*The British Library General Catalogue of Printed Books to 1975*), aby spośród 5 000 000 jednostek bibliotecznych wyodrębnić starodruki proveniencji polskiej.

Polskie zbiory w BL, podobnie jak inne językowe kolekcje, nie posiadają osobnego katalogu, a publikacje rozproszone są w ogólnym księgozbiorniku. Do 1975 r. nie stosowano w opisach kodów językowych i geograficznych, co uniemożliwia nawet obecnie odszukanie w elektronicznym katalogu wszystkich polskich pozycji. Utworzony przez H. Świdorską rejestr zawierał ponad 2000 opisów bibliograficznych, wybranych według kryteriów terytorialnego i językowego. Za polonika uznaje się więc druki wydane na terenie państwa polskiego w jego historycznych granicach oraz druki w języku polskim opublikowane za granicą (polonika *sensu stricto*). W takim rozumieniu polonikami nie są liczne pozycje ujęte w *Bibliografii polskiej* Karola Estreichera, jak np. łacińskie dzieła Mikołaja Kopernika, Andrzeja Frycza Modrzewskiego czy Marcina Kromera ogłoszone drukiem na Zachodzie oraz wydawnictwa obce dotyczące Polski (polonika *sensu largo*).

Prace nad katalogiem rozpoczęły się jednak dopiero w 2006 r. Stanowiły wynik mojego spotkania z M. Bryndą w Bibliotece Narodowej i nawiązania oficjalnej współpracy między naszymi placówkami. Kolekcja staropolska formalnie należy do działu starodruków zachodnich (Western Heritage Collections) i nigdy nie posiadała swego kustosza. Stąd nieodzowną do rzetelnego opracowania tej kolekcji była pomoc doświadczonych bibliotekarzy z kraju. Ustalony przez nas plan działania obejmował dokonanie weryfikacji londyńskich opisów w Warszawie, a następnie wprowadzenie sugerowanych poprawek do katalogu BL (Explore the British Library) przez kustoszy z BN wysłanych do pracy w BL. Opracowanie katalogu zostało wpisane na listę międzynarodowych projektów w brytyjskiej księżnicy pod nazwą *The Polish Short Title Catalogue*.

Pierwszy etap projektu obejmował przeniesienie danych zgromadzonych w kartotece na nośnik elektroniczny i został zrealizowany przy pomocy słowackiej stypendystki Ewy Duriko-

wej, odbywającej w BL trzymiesięczną praktykę w ramach programu Leonardo da Vinci (jesień 2006 r.). Praktykantka zarejestrowała w arkuszu Excel podstawowe dane bibliograficzne dotyczące każdego druku wraz z numerem kontrolnym rekordu. Na podstawie tej bazy wyodrębniono z elektronicznego katalogu działającego w systemie Aleph plik pod nazwą *Polish Short Title Catalogue*. W katalogowych opisach odnotowano nazwiska i tytuły książek skróto – takie zasady katalogowania obowiązywały do czasu wprowadzenia międzynarodowych standardów ISBD(A) pod koniec lat 80. Lakoniczność opisów nie była jedyną ich wadą. W dziesiątkach rekordów występowały błędy w tak istotnych strefach jak tytuł dzieła, adres wydawniczy i hasło osobowe, nie wspominając o wielu błędach ortograficznych. Ponadto w licznych rekordach brakowało opisu fizycznego, tj. liczby stron oraz informacji o ilustracjach, mapach i nutach. Rzadko pojawiała się nazwa drukarza, a w żadnym nie było cytowań bibliograficznych. Często w polu 260, przeznaczonym na podanie adresu wydawniczego, pojawiały się również informacje o liczbie kart lub stron. Wstępnej weryfikacji rekordów dokonała Aneta Ostroróg z Działu Zbiorów Specjalnych Biblioteki Kórnickiej, przebywająca w BL na miesięcznym stażu zawodowym w 2008 r. Wytypowała 225 pozycji wzbudzających wątpliwości dotyczące poprawności informacji zawartych w opisach i skorygowała 140 rekordów. Głównie były to zwykłe literówki, choć w niektórych przypadkach błędy dotyczyły roku wydania, wydawcy bądź autora. Przy przeglądaniu katalogu A. Ostroróg zidentyfikowała pięć kolejnych poloników nieuwzględnionych w kartotece H. Świderskiej i dodała brakujące rekordy do bazy. W styczniu 2009 r. w dziale informatycznym BL w oparciu o dane bazy Excel wyodrębniono z Alephu 2162 rekordy w MARC21. Plik ten dostarczono drogą elektroniczną na serwer BN, a w kilka lat później – do Biblioteki Jagiellońskiej.

Drugi etap projektu realizowano w Warszawie i Krakowie. W BN pod kierownictwem Marii Zychowicz sprawdzono w Centralnym Katalogu Starych Druków opisy publikacji z XVII i XVIII w. zarejestrowanych w *Polish Short Title Catalogue*. Jednakże w 2010 r. przedsięwzięcie utknęło w martwym punkcie, ponieważ BN skoncentrowała wszystkie swoje wysiłki na komputeryzacji katalogu kartkowego. Na dalsze prace weryfikacyjne nie starczyło środków. Osieroconym wiekiem XVI zajęła się chętnie Biblioteka Jagiellońska, która przystąpiła do projektu w 2011 r. Weryfikacji rekordów dokonał Marian Malicki (zm. 2015) z Sekcji Starych Druków – sugerowane korekty i cenne komentarze przysyłał on do BL pocztą elektroniczną. Proces weryfikacji zakończył się wiosną 2012 r. Warszawskie poprawki, zrobione na wydrukach, otrzymaliśmy drogą pocztową.

W trzeciej fazie projektu, w latach 2013-2016, zalecone zmiany wprowadzali sukcesywnie do katalogowych opisów eksperci z Krakowa i Kórnik: Grażyna Stępień i Joanna Pyplacz z Biblioteki Jagiellońskiej oraz Aneta Falk (*primo voto* Ostroróg) z Biblioteki Kórnickiej. Osoby te oddelegowano do pracy w Londynie na mocy porozumienia zawartego między zainteresowanymi stronami. Zaletą pracy na miejscu była naturalnie możliwość weryfikowania opisu książek z autopsji w przypadku, kiedy należało porównać ustalenia poczynione w Warszawie lub Krakowie z egzemplarzami w BL. Meliorację rekordów bibliograficznych prowadzono także w oparciu o specjalistyczną literaturę przedmiotu i internetowe zasoby cyfrowe. Pozostała natomiast do rozwiązania kwestia finansowania tych prac. Z uwagi na to, że londyńska księżnica generalnie nie dysponuje środkami na subsydiowanie projektów tego typu, konieczne było znalezienie sponsora. Tu z pomocą przyszła londyńska Fundacja Hanny i Zdzisława Bronclów¹, która wsparła hojnie realiza-

¹ Fundacja (The Hanna and Zdzislaw Broncel Charitable Trust) powstała w 2004 r. w celu sponsorowania badań i projektów związanych z promocją kultury polskiej na świecie.

cję trzeciego etapu projektu. Przyznane przez nią granty umożliwiły wyżej wymienionym osobom miesięczne pobyty w BL.

W Bibliotece Narodowej i Jagiellońskiej wytypowano w przybliżeniu 1350 rekordów do poprawy. G. Stępień skorygowała około 340 pozycji, z których większość dotyczyła wieku XVI – z oczywistych względów najbardziej wymagającego i żmudnego jeśli chodzi o opracowanie, a także niewielką część XVII stulecia. Z kolei J. Pyplacz uzupełniła około 450 opisów odnoszących się głównie do XVII w. oraz niewielką liczbę rekordów osiemnastowiecznych. W pozostałych pozycjach (*circa* 550), w znakomitej większości informujących o drukach z XVIII w., w błyskawicznym tempie wprowadziła korekty i uzupełnienia A. Falk. Miało to miejsce w listopadzie 2016 r. W następstwie digitalizacji europejskich zbiorów, trwającej od 2013 r., każda cyfrowa kopia posiada w katalogu „sklonowany” opis. Przy melioracji pierwotnych rekordów A. Falk musiała równolegle poprawiać rekordy odnoszące się do dzieł zeskanowanych (nb. dostępnych już w przeglądarce BL i Google Books). W rezultacie obok uaktualnionych rekordów w katalogu BL istnieją wciąż stare opisy, zawierające niepełne dane bibliograficzne, które należy również uzupełnić.

Przyczyną niedoskonałości sporządzanych w przeszłości opisów bibliograficznych była słaba znajomość łaciny lub języka polskiego wśród katalogujących, brak wiedzy na temat historii i kultury staropolskiej, a także – kompetencji specjalistycznej wymaganej w badaniach nad polskimi starodrukami. To prowadziło do częstych pomyłek w identyfikacji autora lub do traktowania dzieła jako anonimowe, podczas gdy nazwisko autora zostało ustalone przez znawców historii literatury polskiej. Jednym z takich przykładów jest pierwsza polska powieść pióra Ignacego Krasickiego *Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki*...². W katalogu jako autor tego dzieła figurował... Mikołaj Doświadczyński.

Niekompletny lub błędny adres wydawniczy doprowadził w kilkunastu przypadkach do usunięcia rekordów z bazy Excel. Przykładowo druk ariański autorstwa Jonasza Szlichtynga, zaliczony do poloników z racji podanego w katalogu miejsca wydania (Raków), był *de facto* wytloczony w Amsterdamie³. W innych usuniętych rekordach zamieniono Toruń na Erfurt⁴, Warszawę na Paryż⁵ czy Lemberg na Leipzig⁶. Broszurowe dziełko wydane po łacinie w Gnesiopolu⁷ również wykreślono z bazy, ponieważ nie udało się ustalić, co kryje się za tą enigmatyczną nazwą.

W strefie tytułu częstą praktyką było opuszczanie wyrazów bez wykropkowania, przedstawianie ich kolejności, a niekiedy manipulowanie szykiem całych zdań. Dał się zauważyć brak konsekwencji w stosowaniu liter „v” w pozycji „u” i odwrotnie. To samo dotyczyło liter „i”, „j” oraz „y”, stosowanych zamiennie (np. na stronie tytułowej zapisane było „lan”, w rekordzie – „Jan”; w tytule pojawiała się „relacja”, a w rekordzie – „rela-

² I. Krasicki, *Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki, przez niego samego opisane, na trzy księgi rozdzielone*, w Warszawie: Nakładem Michała Grölla, 1776, sygn. Cup.403.b.1.

³ J. Slichting, *Jonæ Slichtingii de Bukowies Notæ in in Doct. Georgii Vechneri concionem, quam habuit super initium Evangel. Joannis Lesnæ anno 1639*, Racoviæ [i.e. Amsterdam]: Typis Sebastiani Sternacjii, 1644, sygn. D-3226.aa.49.

⁴ J.U. Niemcewicz, *Geist einer wahrhaft freyen Regierung gegründet durch die Targowitscher Rekonföderation*, Thorn [i.e. Erfurt: Gottfried Dietrich Lebrecht Vollmer], 1792, sygn. 8093.a.61.

⁵ J. Potocki, *Voyage en Turquie et en Égypte, fait en l'année 1784 a Varsovie*, à Paris: chez Royer Libraire, 1788, sygn. 12314.a.30(2).

⁶ *Vom Entstehen und Untergange der Polnischen Konstitution vom 3teⁿ May 1791*, [Leipzig], 1793, sygn. 1194.g.14,15.

⁷ V.T.S., *Epiplexis, sev ivstissima Increpatio, qva Desertoires Cæsaris ad sana consilia revocantur*, Gnesiopolu: Apud Ivstvm Palaeodoxvm, 1620, sygn. 115.a.6.

cyą”). Chaotycznie stosowano polskie znaki diakrytyczne – dopisywane były tam, gdzie w rzeczywistości nie figurowały, a te istniejące pomijano.

W wielu opisach znajdowały się nieautoryzowane hasła osobowe, znacznie utrudniające wyszukiwanie. Niejednokrotnie nazwiska, a zwłaszcza imiona polskich autorów występowały w zlatynizowanej formie, np. zamiast Franciszka Michała Leśniewskiego figurował *Franciscus Michael Lesnievius*, a dzieł Adama Gosławskiego należało szukać pod hasłem *Adamus Goslavius*. W każdym przypadku trzeba było sprawdzić kartotekę haseł wzorcowych (bazę NACO – Library of Congress Name Authority Cooperative Program), a w sytuacji braku autoryzowanego hasła – utworzyć je na podstawie polskich materiałów źródłowych (np. baz BN, centralnego katalogu zbiorów polskich bibliotek naukowych NUKAT czy *Polskiego Słownika Biograficznego*).

Nie dziwi zatem, iż przeszukiwanie katalogu kończyło się wielokrotnie niepowodzeniem. Niniejszy projekt ma na celu zarówno uporządkowanie opisów według współcześnie stosowanych zasad katalogowania, jak i umożliwienie skutecznego wyszukiwania rekordów. Rzeczą pożądaną jest dodanie do nich haseł przedmiotowych oraz kodów językowych i państwowych. W dalszej kolejności należałoby zająć się opisem indywidualnych egzemplarzy, szczególnie tych, które wyróżniają się zabytkowymi oprawami introligatorskimi lub znakami własnościowymi. Pozwoliłoby to prześledzić los poszczególnych druków i wzbogacić wiedzę na temat dzieł księgozbiorów historycznych lub ich fragmentów, które znalazły się w zasobie BL.

Warto przyrzeć się samej kolekcji, która – choć liczbowo niewielka – stanowi dzięki dużej rozpiętości tematycznej znakomite źródło do badań nad życiem umysłowym, kulturalnym, politycznym, naukowym i religijnym dawnej Rzeczypospolitej. Wśród piętnastowiecznych starodruków znajdują się cztery inkunabuły krakowskie pochodzące z najstarszych na ziemiach polskich oficyn drukarskich, w tym unikatowe *Expositio super toto Psalterio (Explanatio in Psalterium)* Joannesa de Turrecremata⁸ i *Opus restitutionum...*⁹ Franciscusa de Platea, oba wytoczone w Krakowie przez Kaspra Straubeego w 1475 r.

Pierwsze wydania utworów Jana Kochanowskiego (np. *Elegiarvm Libri IIII...*, Kraków 1584)¹⁰, Mikołaja Reja *Zwierziniac...* (Kraków 1562)¹¹ i *Zwyerciadlo...* (Kraków 1568)¹² to jedne z najcenniejszych druków XVI-wiecznych. Do nich należy również najlepiej zachowany egzemplarz pierwszego zielnika w języku polskim Stefana Falimirza *O ziolach y o mocy gich...* (Kraków 1534)¹³, jak też opracowanie pierwszej gramatyki języka polskiego *Polonicae Grammatices Institutio...*, ogłoszone w Krakowie w 1568 r. przez Piotra Statoriusa Stojęńskiego¹⁴, Francuza z pochodzenia. Prace historyczne są reprezentowane przez takich autorów jak: Maciej z Miechowa (*Chronica Polonorum*), Kraków 1521¹⁵), Marcin Kromer

⁸ Joannes de Turrecremata, *Expositio super toto Psalterio*, [Cracis] [i.e. Kraków]: [Caspar Straube?, ca. 1475], sygn. I.B.51309.

⁹ Franciscus de Platea, *Opus restitutionum, usurarum, excommunicationum*, [Cracow: Printer of Turrecremata, Expositio (Kaspar Straube)], 1475, sygn. I.B.51304.

¹⁰ J. Kochanowski, *Ioann[is] Cochanovi Elegiarum Libri IIII*, Cracoviae: In Officina Lazari, 1584, sygn. C.107.b.42.

¹¹ M. Rej, *Zwierziniac...*, [Kraków: Maciej Wirzbięta], 1562, sygn. C.107.b.43.

¹² Tenże, *Zwyerciadlo...*, W Krakowie: Maciej Wirzbięta, 1568, sygn. C.125.e.20.

¹³ S. Falimirz, *O ziolach y o mocy gich*, [Kraków]: Florian Vnglerius [i.e. Unglerius], 1534, sygn. C.185.a.1.

¹⁴ P. Statorius, *Polonicae Grammatices Institutio...*, Cracoviae: Apud Mathiam Wirzbiętam, 1568, sygn. C.114.n.48.

¹⁵ Maciej z Miechowa, *Chronica Polonorum*, Impressum Cracouie: opera atque industria Hieronymi Vietoris, 1521, sygn. C.107.g.15(1).

(*O Sprawach, Dzieiach ... Koronnych Polskich...*, Kraków 1611¹⁶), Aleksander Gwagnin (*Kronika Sarmacjey...*, Kraków 1611¹⁷) i Jan Długosz (*Historia Polonica...* drukowana w Dobromilu w 1615¹⁸). Literatura prawnicza może się poszczycić pierwszym zbiorem praw wydanych w Polsce *Co[m]mune incliti Polonie Regni priuilegium...*, potocznie zwanym „Statutami Łaskiego”, wytoczonym w Krakowie w 1506 r.¹⁹ Na uwagę zasługują również prace prawnicze Grzegorza z Szamotuł²⁰, Bartłomieja Groickiego²¹ czy Jana Herburt²², jak też konstytucje 48 sejmów drukowane na przestrzeni XVI-XVIII w. Szesnastowieczne traktaty *Opusculu[m] aurei...* Jakuba z Iłży (Kraków 1509²³) oraz *Introductorium Astronomiae* Michała Falkenera z Wrocławia – podręcznik, zawierający zbiór podstawowych wiadomości z zakresu astrologii przyrodniczej (1507 i 1517²⁴) – i XVII-wieczne dzieła Jana Heweliusza²⁵ to przykłady z dziedziny astronomii. Wśród poloników o tematyce religijnej wyjątkowo ciekawy jest zbiór staropolskich edycji *Biblii*, którego prawdziwą ozdobą jest kalwińska *Biblia święta...*, czyli tzw. „biblia Brzeska” (1563), nosząca autograf biskupa Józefa Andrzeja Załuskiego²⁶. Szczególne zainteresowanie wzbudzają też druki ariańskie pochodzące z krakowskiej drukarni Aleksego Rodeckiego i oficyny Sebastiana Sternackiego w Rakowie. Jest ich około 100²⁷, w tym 27 dzieł Fausta Socyna, przywódcy polskich arian. Tę część księgozbioru uzupełniają liczne rozprawy polemiczne pisarzy kontreformacyjnych, w tym Piotra Skargi²⁸, Stanisława Grodzickiego²⁹ czy Marcina Śmigleckiego³⁰. Warto również wspomnieć o utworach okolicznościowych, takich jak kazania, mowy pogrzebowe, panegiryki i mowy sejmowe. Zainteresowania hippiczne szlachty polskiej znakomicie oddaje podręcznik do hodowli i ujeżdżania koni Krzysztofa Dorohostajskiego *Hippica...* (Kraków 1603) z pięknymi miedziorytami Tomasza Makowskiego³¹. Nie brakuje też prac klasyków literatury stanisławowskiej, publikacji

¹⁶ M. Kromer, *O sprawach, Dzieiach ... Koronnych Polskich*, W Krakowie: W Drukarni Mikołaja Loba, 1611, sygn. 9475.h.10.

¹⁷ A. Gwagnin, *Kronika Sarmacjey Europejskiej*, W Krakowie: w Drukarni Mikołaja Loba, 1611, sygn. 9475.g.4.

¹⁸ J. Długosz, *Historia Polonica...*, Dobromili, 1615, sygn. C.115.g.2.

¹⁹ *Cōmune incliti Polonie Regni priuilegium...*, Cracovie: in edibus Joha[n]nis Haller, 1506, sygn. C.107.g.14.

²⁰ Grzegorz z Szamotuł, *Processus Iuris breuior...*, [Cracouiae]: per Flororianu[m] Vnglerium, [1531], C.114.NN.4.

²¹ B. Groicki, *Artykuły Prawa Maydeburskiego, ktore zową Speculum Saxonum*, w Krakowie: Lazarz Andrysowic, 1560, sygn. 05604.ee.5(2).

²² J. Herburt, *Statvta Regni Poloniae...*, Samoscii: Martinus Lenscius, 1597, sygn. 1234.k.3(2).

²³ Jakub, z Iłży, *Opusculu[m] aurei tractatuli in Astrologicis...*, Cracoviae: Joannes Haller, 1519, sygn. C.114.p.33.

²⁴ Michał z Wrocławia, *Introductoriu[m] Astronomi[a]e...*, Cracoui[a]e: [Jan Haller], [1507], sygn. C.114.p.1; tenże, *Introductoriu[m] Astronomi[a]e...*, [Kraków: Jan Haller], 1517 sygn. C.114.p.29.

²⁵ Np. *Johannis Hevelii dissertatio, De Nativa Saturni Faci*, Gedani: Sumptibus Autoris, 1656, sygn. 533.k.5(2).

²⁶ *Biblia Święta...*, w Brześciu Litewskim, [Bernard Wojewódka], 1563, sygn. C.11.d.6.

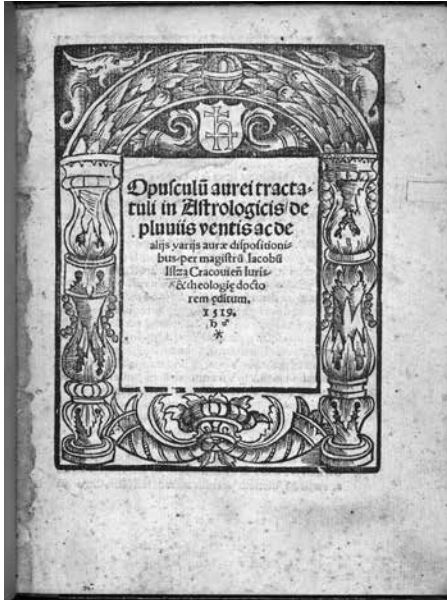
²⁷ M.in. F. Socinus, *Refutatio Libelli, quem Iac. Vuiekus Iesuita anno 1590 Polonice edidit*, [Kraków: Aleksey Rodecki], 1594-[1595], sygn. 1356.a.2; J. Stojeński, *Modlitwy Nabozne o rozne potrzeby*, [Raków: Sebastian Sternacki], 1633, sygn.: C.135.b.25.

²⁸ Np. P. Skarga, *Zawstydzienie Nowych Arianow...*, w Krakowie: W Drukarni Mikołaja Loba, 1608, sygn. 4224.bb.20.

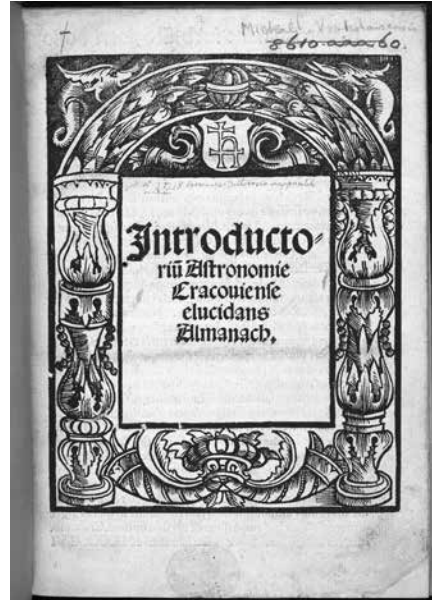
²⁹ Np. S. Grodzicki, *Prawidło Wiary Haeretyckiej...*, W Wilnie: W Drukarni Akademii Societatis Iesu. Przez Daniela Lencyyusza, 1592, sygn. 3926.b.22.

³⁰ M.in. M. Smiglecki, *O Bostwie Przedwiecznym Syna Bozego...*, W Wilnie: W Drukarni Akademii Societatis Iesv, 1595, sygn. 4224.bb.4.

³¹ K. Dorohostajski, *Hippica to iest o koniach xięgi*, W Krakowie: w drukarni Andrzeia Piotrkowczyka, 1603, sygn. C.185.b.1.

Fot. 1. Karta tytułowa *Opusculū aurei tractatuli in Astrologicis...* Źródło i zdjęcie: © British Library Board (sygn.: C.114.p.33)

Fot. 2. Karta tytułowa *Introductoriu[m] Astronomi[ae]...* Źródło i zdjęcie: © British Library Board (sygn. C.114.p.29)

Fot. 3. Karta tytułowa Satorius, *Polonicæ Grammatices Institutio...* Źródło i zdjęcie: © British Library Board (sygn. C.114.n.48)

Fot. 4. Karta tytułowa *Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki, przez niegoz samego opisane, na trzy xięgi rozdzielone...* Źródło i zdjęcie: © British Library Board (sygn.: Cup.403.b.1)

z okresu rozbiorów, w tym dotyczących Sejmu Czteroletniego, które za sprawą księcia Adama Czartoryskiego dały w 1832 r. początek polskiej kolekcji londyńskiej księżnicy.

Do doskonałym zwieńczeniem omawianego w artykule wieloletniego projektu byłaby publikacja katalogu polskich starodruków znajdujących się w zbiorach Biblioteki Brytyjskiej, wzbogaconego o ilustracje wybranych dzieł z tej kolekcji. Można sądzić, że spotkałby się on z zainteresowaniem zarówno polskich, jak i zagranicznych użytkowników, a wskazówki metodologiczne dotyczące opracowania starodrucznych poloników mogłyby w przyszłości wykorzystać bibliotekarze polonijni w różnych regionach świata.

Streszczenie

W realizacji międzynarodowego projektu zatytułowanego *The Polish Short Title Catalogue*, mającego na celu opracowanie katalogu starodruków polskich znajdujących się w zbiorach Biblioteki Brytyjskiej, uczestniczyły trzy instytucje krajowe: Biblioteka Narodowa w Warszawie, Biblioteka Jagiellońska i Biblioteka Kórnicka. Poszczególne etapy projektu realizowano w Warszawie, Krakowie i Londynie. Prace nad katalogiem obejmowały meliorację istniejących rekordów bibliograficznych w celu korekty i uzupełnienia zawartych w nich informacji według aktualnie obowiązujących norm. Kolekcja poloników, choć niewielka (nieco ponad 2000 woluminów), wyróżnia się dużą rozpiętością tematyczną, odzwierciedlającą życie umysłowe, kulturalne, polityczne i religijne dawnej Rzeczypospolitej. Zawiera rzadkie druki od krakowskich inkunabułów poprzez tzw. „Statuty Łaskiego”, dzieła Mikołaja Reja, Macieja z Miechowa, staropolskie edycje *Biblii*, druki ariańskie po utwory klasyków literatury stanisławowskiej.

Słowa kluczowe: starodruki polskie – katalog poloników – Biblioteka Brytyjska – Londyn.

Summary

A Catalogue of Polish early printed books in the British Library collections

The British Library has collaborated with the National Library of Poland, Jagiellonian Library and the Kórnik Library within the international project called *The Polish Short Title Catalogue*. It aims to produce a catalogue of Polish old prints held in the BL collections. The respective stages of the project took place in Warsaw, Krakow and London. The work on the catalogue involved the enhancement and upgrading of the existing BL records in accordance with the current bibliographic standards. Although the *Polonica* collection contains only slightly over 2000 items, it covers a wide range of topics which reflect the intellectual, cultural, political and religious life of the Polish-Lithuanian Commonwealth. It includes many rare items such as the „Łaski's Statues”, works by Mikołaj Rej, Matthias of Miechow, early printed *Bibles*, Socinian literature and classics of the Polish Enlightenment.

Key words: Polish early printed books – Polonica – The Polish Short Title Catalogue British Library – London.